

ІНТЕРАКТИВНА МОДЕЛЬ НАВЧАННЯ З ПАТОЛОГІЧНОЇ АНАТОМІЇ АНГЛОМОВНИХ СТУДЕНТІВ

Ніколенко Д.Є.

Українська медична стоматологічна академія

Статтю присвячено використанню інтерактивної моделі навчання у формуванні клініко-анатомічного мислення в іноземних студентів.

Ключові слова: інтерактивна модель навчання, патоморфологія, мультимедійна презентація, лекція, практичне заняття.

The article is devoted of using an interactive model of teaching in the formation of clinical and anatomical thinking among foreign students.

Keywords: interactive teaching model, pathomorphology, multimedia presentation, lecture, practical training.

У сучасному світі, поряд із трудовою, відбувається також освітянська міграція молоді [3]. Її сутність полягає в тому, що молоді люди з різних країн тимчасово переселяються на кілька років до певної держави з метою отримання доступної і якісної освіти, зокрема вищої медичної. Україна теж інтегрована у світовий науковий і освітній простір. При цьому, як приймаюча сторона, вона зобов'язана забезпечити сучасні вимоги до підготовки майбутніх лікарів. До них належить сучасна організація навчального процесу за світовими стандартами [6]. На викладачів вишу покладають велику відповідальність, вимагаючи певних гарантій у отриманні якісних, глибоких знань і навичок, що стане запорукою підготовки компетентних лікарів для іноземних держав [1].

Вивчення патологічної анатомії як фундаментальної дисципліни вкрай актуальне для майбутнього фахівця-медика. Це пов'язано з тим, що лікар будь-якої спеціальності має бути добре обізнаним як із загальнопатологічних процесів, що відбуваються в організмі хворої людини, так і з різноманітними хворобами, складовими яких є перші [5].

Як свідчить аналіз початкового рівня знань студентів-іноземців щодо певних ознак хвороб, виконаний на клінічних кафедрах [4] у минулі роки з теоретичних дисциплін, недостатній у третини опитаних. Студенти старших курсів це пояснюють великим обсягом нового матеріалу, що вивчали раніше, і дефіцитом часу на його засвоєння. Разом із тим, це можна пояснити і невмінням самостійно застосовувати те, що певно знають. Причина таких невдач студентів більш за все полягає в тому, що вони отримували нову морфологічну інформацію на молодших курсах досить пасивно і навіть не замислювалися, для чого вона їм потрібна в майбутньому. Це пояснюється і недостатністю наукових теорій та дидактичних принципів освітніх технологій і методик організації навчального процесу. Останні орієнтовані, здебільшого, на залучення природних здібностей студента і його високого інтелекту.

Ось чому актуальною проблемою в медичній освіті залишається така організація педагогічного процесу з англійськими студентами молодших курсів, яка б допомогла їм стати максимально успішними і здобути високий рівень підготовки з теоретичних фундаментальних дисциплін, серед яких вагоме місце займає патологічна анатомія. Для цього проведена відповідна організаційно-методична робота із створенням англійських методичних розробок до практичних занять з контролюючими тестами. Разом із цим підготовлено й надруковано англійські тези лекцій і для студентів, і для викладачів. Окремо на стендах методичних матеріалів для іноземних студентів, а також на веб-сайті кафедри розміщено перелік необхідних практичних навичок і змінь відповідно до кожного модуля навчання з питань загальної та спеціальної патологічної анатомії. Англійськими студентами забезпечені новим розширеним виданням англійського підручника з патоморфології від опорної кафедри [8], а також англійським навчальним посібником із проблем розвитку карієсу зубів [7]. Створено банк тестових завдань «Крок-1» для медичного і стоматологічного факультетів.

На кафедрі патологічної анатомії Української медичної стоматологічної академії впродовж останніх п'яти років використовується інтерактивна (англ. *interactive* – взаємодія) модель навчання англійських студентів на 3 курсі медичного і 2-3 курсів стоматологічного факультету на практичному занятті та лекції. Вона становить собою постійне спілкування викладача з іноземними студентами. Застосовуємо різні підходи до інтерактивного навчання – взаємодію з викладачем (бесіда), діалог із комп'ютером.

Інтерактивні методи піддаються класифікації за ознаками, серед яких покладений принцип активності. Цей принцип активності на практичних заняттях може бути і фізичним, і соціальним та пізнавальним [2]. Прикладом першого є записи, занотування інформації на практичному занятті й лекції; другого – можливість поставити запитання викладачеві чи іншому студенту, дати відповіді. Нарешті, прикладом третього виду принципу інтерактивного навчання – пізнавального, є доповнення трьома студентами матеріалу теми заняття у вигляді індивідуального виступу-повіді. При цьому відбувається самостійний пошук розв'язання проблеми (на прикладі того чи іншого патологічного процесу чи захворювання людини). Повідь студента триває 15 хвилин. Вона складається з матеріалу, що отримав студент з інтернет-сайту академії з патологічної анатомії, літературних джерел (підручник та інтернет-публікації) і є результатом його індивідуального сприйняття інформації із зазначеної проблеми в патології. Це завжди викликає жвавий інтерес у присутніх студентів групи з активним обговоренням даної медичної проблеми. Однак дискусія керується викладачем у необхідному руслі для отримання присутніми достовірної інформації з патологічного процесу, його етіології та патогенезу, макро-, мікроскопічної діагностики. При цьому викладач звертає увагу на різноманітні наслідки певної патології в організмі хворої людини. Це супроводжується формуванням у студентів науково обґрунтованого клініко-анатомічного мислення.

Зазвичай студенти супроводжують свою доповідь мультимедійною презентацією, а викладач доповнює складні положення патології малюванням схем патологічних процесів у органах хворого на дошці, що є практикою навчання і в європейських та східних країнах. Так інтерактивна модель навчання англійських студентів формує в них відчуття причетності до наукового пошуку при оволодінні знаннями з патологічної анатомії, відчуття відповідальності за правильну інформацію з медичної проблеми, що розглядається на практичному занятті, та поліпшує якість самостійної підготовки з предмета.

Активізація навчальної діяльності іноземних студентів із патоморфології значною мірою забезпечується високим науковим рівнем аналізу матеріалу, що вивчається і на лекції, і на практичному занятті. Це відчувається студентами за ерудицією викладача, його творчою науковою роботою, результати якої він демонструє (ознайомлює з положеннями своєї дисертаційної роботи і працями інших викладачів кафедри), що слугує важливою умовою успішності викладання предмета.

Навчальні кімнати для англомовних студентів оснащені LED- телевізорами, приєднаними до комп'ютерної техніки, яка має зв'язок з Інтернетом. Останнє дозволяє транслювати на практичному занятті поряд із макро-, мікропрепаратами і навчальні відеофільми (наприклад, техніка розтину померлого хворого). При цьому викладач звертає увагу на значення аутопсії в патоморфологічній діагностиці захворювань. Крім демонстрації препаратів, на екран телевізора виводяться і тести з бази «Крок-1» згідно з темою заняття, які опрацьовуються всією групою студентів, а викладач звертає увагу на певні ключові слова тестів для встановлення правильної відповіді. Це допомагає краще підготуватись англомовним студентам до складання ліцензійного іспиту «Крок-1. Загальна лікарська підготовка» і «Крок-1. Стоматологія».

Наочними матеріалами для створення комунікаційних зв'язків між англомовними студентами і викладачем є аналіз фотовідбитків мікропрепаратів у кольорі з різним забарвленням для диференційованої діагностики різноманітних речовин у паренхімі або стромі органів, що демонструються на лекції й практичному занятті – мультимедійно, разом зі схемами класифікації патології.

Вищим рівнем інтерактивного навчання англомовних студентів вважаємо дискусію. Вона полягає в обміні думками між студентами і викладачем. Це ефективно відбувається при обговоренні результатів аутопсії померлого хворого, на якій були присутні особливо студенти секційного курсу (5 курс медичного факультету). Під час дискусії відбувається самостійний аналіз патоморфологічних змін внутрішніх органів померлої людини з метою встановлення посмертного клініко-анатомічного діагнозу і визначення причини летального завершення хвороби людини. При цьому викладач усіляко підтримує правильні думки старшокурсників, які вони висловлюють у процесі клініко-анатомічного аналізу даних аутопсії. У разі хибної думки студента йому пропонують провести диференційовану діагностику схожих змін при інших захворюваннях людини, тим самим спрямовуючи до правильного висновку.

Студенти-старшокурсники вже мають певну мотивацію й активно проводять дискусії також групами, розв'язуючи контрольні завдання з побудови клініко-анатомічного діагнозу, визначення категорії якості та розбіжності клінічного діагнозу за окремими завданнями. Викладач намагається підвищити самооцінку майбутніх спеціалістів-медиків, а випускники вищу відчують себе дослідниками з конкретної проблеми і з вдячністю закінчують такі заняття на кафедрі.

Список використаної літератури

1. Ждан В.М. Упровадження нових форм організації навчального процесу в умовах кредитно-модульної системи в Українській медичній стоматологічній академії / Ждан В.М., Бобирьов В.М., Шешукова О.В. // Шляхи упровадження нових форм організації навчального процесу в умовах кредитно-модульної системи та шкали ECTS: матеріали навч.-метод. конф. – Полтава, 2005. – С. 3-7.
2. Паянок В.О. Інтерактивне навчання як інноваційний підхід у навчальному процесі / В.О. Паянок // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: зб. наук.пр.–Вип. 5 / редкол. [А.Зазюн (голова) та ін. – Київ-Вінниця; ДОВ Вінниця, 2004. – С. 209-215.
3. Ровенчак О. Визначення та класифікація міграцій: наближення до операційних понять / О. Ровенчак // Політичний менеджмент. – 2006. – №2 (17). – С. 127-139.
4. Ряднова В.В. Активізація й організація пізнавальної діяльності студентів у медичному ВНЗ / В.В. Ряднова, В.М. Бобирьов, І.М. Безкоровайна, Л.К. Воскресенська // Удосконалення якості підготовки лікарів у сучасних умовах: матеріали наук.-практ. конф. з міжнар. участю. – Полтава, 2016. – С. 184-185.
5. Старченко І.І. Особливості викладання патоморфології на кафедрі патологічної анатомії з секційним курсом ВДНЗ України «Українська медична стоматологічна академія» / І.І. Старченко, С.М. Совгіря, О.К. Прилуцький, Н.І. Винник, Д.Є. Ніколенко / Удосконалення якості підготовки лікарів у сучасних умовах: матеріали наук.-практ. конф. з міжнар. участю. – Полтава, 2016. – С. 214-215.
6. Сучасні завдання вищої медичної освіти та кадрового забезпечення реформування галузі / Т.М. Старча, О.П. Волосовець, І.В. Ключенко [та ін.] // Реалізація Закону «Про вищу освіту» у вищій медичній та фармацевтичній освіті України: матеріали Всеукр. навч.-наук. конф. – Тернопіль: ТДМУ, Укрмедкнига, 2015. – С.5-7.
7. Nikolenko D.E. Pathomorphology of Dental caries and its complications. – Poltava, 2014. – 70 p.
8. Pathomorphology: textbook / I.V. Sorokina, V.D. Markovskiy, D.I. Halata et al.; edited by I.V. Sorokina, V.D. Markovskiy, D.I. Halata. – Kyiv : AUS Medicine Publishing, 2019. – 328 p.